

УДК 341.1:061.1ЄС]:796/799  
DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2023.2.1>

**Барський Вадим Рудольфович,**  
кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри цивільно-правових дисципліни  
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7521-284X>

## ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ЯК АКТОР ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Наведені аргументи на користь позиції, що в результаті правової глобалізації, найбільш активними провайдерами якої на Європейському континенті є Рада Європи та Європейський Союз, поступово змінюється ставлення до одного з найважливіших принципів спортивного руху – автономія та саморегуляція. Стверджується, що виникнення Європейського Союзу призвело до змін меж публічно-правового втручання в автономні інститути соціального буття, такі як релігія, родина, спорт. Досліджуються історичні етапи, закономірності, інструменти та тенденції правового регулювання Європейським Союзом діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Наводяться приклади використання ЄС різних інструментів «м'якого права» для формування меж автономії сучасного європейського спортивного руху та свободи діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Доведено, що Європейський Союз поступово збільшує свою присутність у правовому полі фізичної культури і спорту, концентруючи свій правовий вплив не лише на забезпеченні свобод Єдиного європейського ринку, а й на інклюзивності у фізичній культурі і спорті, боротьбі з дискримінацією у спорті, запобіганні застосуванню допінгу у спорті, безпеці під час спортивних змагань тощо. В зв'язку з набуттям Україною 23 червня 2022 року статусу кандидата до Європейського Союзу вказується на необхідність системного дослідження ролі, яку грає Європейський Союз у правовому регулюванні діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Розмірковується над потенціалом норм спортивного права Європейського Союзу для регулювання правовідносин, пов'язаних з діяльністю у сфері фізичної культури і спорту в Україні, зокрема публічне управління фізичною культурою і спортом, експлуатація об'єктів спортивної інфраструктури, надання фізкультурно-спортивних послуг в Україні в контексті європейської інтеграції. Проаналізовано форми впливу права Європейського Союзу на правовідносини, пов'язані з фізкультурно-спортивною діяльністю в Україні. Вказується перешкоди для транспозиції норм права Європейського Союзу до законодавства України про фізичну культуру і спорт.*

**Ключові слова:** спортивне право, фізична культура і спорт, правовий вплив Європейського Союзу на діяльність у сфері фізичної культури і спорту.

## BARSKYY V. R. THE EUROPEAN UNION AS AN ACTOR IN THE LEGAL REGULATION OF ACTIVITIES IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

*In this article, the author argued the position that as a result of legal globalization, the most active promoters of which on the European continent are the Council of Europe and the European Union, the attitude towards one of the important principles of the sports movement – autonomy and self-regulation – has gradually changed. In this article, the author argues that as a result of the creation of the European Union, the limits of public legal intervention in the autonomous institutions of public life – religion, family, sports – have changed. In this article, the author examined the historical stages, patterns, tools and trends of legal regulation by the European Union of activities in the field of physical culture and sports. In this article, the author gives examples of the EU using various “soft law” instruments to form the boundaries of the autonomy of the modern European sports movement and freedom of activity in the field of physical culture and sports. In this article, the author proved that the European Union is gradually increasing its presence in the legal field of physical culture and sports, shifting its legal influence from ensuring the freedoms of the Single European Market to the inclusivity of physical culture and sports, combating discrimination in sports, preventing the use of doping in sports, ensuring security during sports competitions, etc. In connection with Ukraine receiving the status of a candidate for accession to the European Union on June 23, 2022, in this article the author pointed out the need for a systematic study of the role of the European Union in the legal regulation of activities in the field of physical culture and sports. In this article, the author reflects on the potential of the rules of sports law of the European Union for regulating legal relations related to activities in the field of physical culture and sports, public management of physical culture and sports, operation of sports infrastructure, principles of providing physical culture and sports services in Ukraine in the context of European integration. In this article, the author analyzed the forms of influence of European Union law on legal relations related to physical culture and sports activities in Ukraine. In this article, the author pointed out the obstacles to the transposition of the norms of European Union law into Ukrainian legislation on physical culture and sports.*

**Key words:** sports law, physical culture and sports, legal influence of the European Union on activities in the field of physical culture and sports.

**Постановка проблеми.** Один з найважливіших принципів міжнародного спортивного руху – автономія та саморегуляція сформувалися в умовах панування у міжнародних відносинах національних держав та надмірної романтизації спортивного руху. Виникнення такого цивілізаційного феномену як Європейський Союз (далі – ЄС) призвело до переосмислення доктрини суверенитету національних держав. В умовах «злиття суверенитетів» під егідою ЄС значно змінились межі публічно-правового втручання в такі автономні інститути соціального буття як релігія, родина, спорт. У зв'язку з цим виникає потреба в системному дослідженні ролі, яку грає ЄС у правовому регулюванні сучасного спортивного руху та організації діяльності у сфері фізичної культури і спорту, що у свою чергу дозволить розробити рекомендації, які сприятимуть модернізації публічного управління фізичною культурою і спортом, оптимізації порядку експлуатації об'єктів спортивної інфраструктури, забезпеченню належної якості фізкультурно-спортивних послуг в Україні в контексті європейської інтеграції.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Теоретичні та прикладні аспекти правового регулювання ЄС діяльності у сфері фізичної культури і спорту досліджують українські науковці, що представляють різні галузі соціогуманітарного знання: В.М. Завгородня, О.О. Туряниця, Е.П. Прошук, В.Є. Білогур, Р.І. Олексенко, Л.Л. Яблонська, Т.А. Кропивницька та інші. Попри увагу вітчизняних вчених до цієї проблематики в Україні бракує досліджень, в яких вона розглядається з врахуванням комбінованої (публічно-приватної) природи значної частини норм права ЄС, які одночасно віддзеркалюють суспільні та приватні інтереси, гарантуючи баланс між ними.

**Метою статті** є наукове пізнання передумов, історичних етапів, закономірностей, інструментів та тенденцій правового регулювання ЄС діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

**Виклад основного матеріалу.** Одною зі специфічних рис правового регулювання діяльності у сфері фізичної культури і спорту є його дуалістична природа: поєднання саморегуляції та саморядування з вагомою державною регуляцією.

В останні десятиліття спостерігається формування ще однієї специфічної риси правового регулювання діяльності у сфері фізичної культури і спорту – його глобалізація та уніфікація. Міжнародні міжурядові організації нарощують свою присутність в правовому полі фізичної культури і спорту шляхом ухвалення міжнародних угод про боротьбу з дискримінацією у спорті, запобігання

використанню допінгу у спорті, безпеку під час проведення спортивних змагань тощо.

На регіональному (європейському) рівні найбільш відчутні зусилля щодо уніфікації правового регулювання діяльності у сфері фізичної культури і спорту демонструють Рада Європи та ЄС.

Рада Європи активно просуває загальноєвропейські стандарти прав людини у сфері фізичної культури і спорту, використовуючи для цього сталий конвенційний механізм правового регулювання. На тлі цього в останні роки зростає кількість справ, пов'язаних зі спортом, які порушуються в Європейському суді з прав людини (наприклад, справа Platini v. Switzerland (заява № 526/18) або справа Semenya v. Switzerland (заява № 10934/21).

Характеризуючи вплив ЄС на правовідносини у сфері фізичної культури і спорту, слід враховувати, що у 1990-ті роки він переважно відчувався в контексті забезпечення свобод Єдиного європейського ринку. Пояснюється це тим, що правова компетенція ЄС у сфері фізичної культури і спорту не була передбачена Договором про заснування ЄС 1992 року.

Правову компетенцію ЄС у сфері фізичної культури та спорту було визначено лише Лісабонським договором про внесення змін до Договору про Європейський Союз та Договору про заснування Європейського Співтовариства, який набув чинності у грудні 2009 року. Лісабонський договір не лише оновив зміст двох наріжних установчих договорів ЄС, а й перейменував останній на Договір про функціонування ЄС (далі – ДФЕС).

ДФЕС наділяє ЄС повноваженнями підтримувати або доповнювати дії держав-членів у сфері спорту (п. (е) ст. 6), визнає що ЄС здійснює внесок у просування європейських спортивних питань беручи до уваги специфіку спорту, його структур, заснованих на добровільній активності, його соціальну та освітню функцію (ч. 1 ст. 165), вказує на розвиток європейського виміру в спорті шляхом сприяння чесності та відкритості в спортивних змаганнях і співпраці між органами, відповідальними за спорт, а також шляхом захисту фізичної та моральної цілісності спортсменів і спортсменок, особливо молодших» (ч. 2 ст. 165) [1]. Завдяки цьому ЄС отримав правові підстави структурно підтримувати спортивний сектор, виступати як актор регулювання правовідносин, пов'язаних з фізкультурно-спортивною діяльністю, брати участь у міжнародних спортивних форумах.

Визнання правової компетенції ЄС у сфері фізичної культури і спорту призвело до формування європейської спортивної політики,

основними цілями якої були визнані сприяння більшій чесності та відкритості у спортивних змаганнях, кращій захист моральної та фізичної цілісності спортсменів. Крім того, ЄС підтримує ідею про те, що спорт може покращити загальний добробут, допомогти подолати ширші суспільні проблеми, такі як расизм, соціальна ізоляція та гендерна нерівність, забезпечити значні економічні переваги. Сучасна спортивна політика ЄС охоплює три аспекти фізичної культури і спорту: їх суспільну роль; їх економічний вимір; а також політичні та правові рамки спортивного сектору.

Механізм формування та реалізації спортивної політики ЄС складається з Європейського Парламенту, в якому питання розробки спортивної політики належить до компетенції Комітету з питань культури та освіти (CULT); Ради ЄС в конфігурації міністрів з питань освіти, молоді, культури і спорту (EYCS); Генерального директорату з питань освіти, молоді, спорту і культури (DG EAC), який спрямовує діяльність Виконавчого агентства з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури ЄС (EACEA). Останнє керує операційною програмою Erasmus+ Youth&Sport, започаткованою в 2014 році для підтримки проєктів і мереж, пов'язаних зі спортом.

Особливе місце в механізмі формування та реалізації європейської спортивної політики належить Суду ЄС, прецедентний характер рішень якого має серйозні наслідки для розвитку європейського спортивного руху та організації діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Соціальна інтеграція є одним із пріоритетів ЄС у сфері фізичної культури і спорту ЄС розглядає фізичну культуру і спорт як дієвий інструмент соціальної згуртованості, боротьби з ксенофобією та расизмом, інтеграції мігрантів. Європейська Комісія підтримує проєкти та мережі, які сприяють соціальній інтеграції мігрантів через Європейські структурні та інвестиційні фонди та програму Erasmus+. Окремо ЄС фінансує проєкти громадянського суспільства, зокрема Європейську мережу спортивної інклюзії, партнерство «Соціальна інтеграція та волонтерство в спортивних клубах Європи», Fair Play project.

З метою популяризації фізичної культури і спорту в 2012 році Європейського Парламент прийняв резолюцією про європейський вимір у спорті, якою був започаткований Європейський день спорту. У вересні 2015 року був започаткований Європейський тиждень спорту, метою якого є популяризація фізичної активності і спорту в Європі на національному, регіональному та міс-

цевому рівнях, а також заохочення громадян до кращого та здоровішого способу життя.

У 2021 році Європейська Комісія запровадила дві програми нагород, #BeActive і #BeInclusive, які винагороджують інноваційні ідеї та ініціативи, розроблені в країнах-членах ЄС окремими особами чи організаціями для просування фізичної активності і спорту.

Формування та реалізація спортивної політики ЄС забезпечують різноманітні за юридичною природою, формою, процедурою прийняття правові інструменти: резолюції Європейського Парламенту, акти Ради ЄС та Європейської Комісії, практика Суду ЄС, договори між ЄС та наднаціональними суб'єктами спортивного руху та інші.

Незважаючи на те, що до 2009 року в установчих договорах ЄС не було визначено його правову компетенцію у сфері фізичної культури та спорту, Європейська Комісія ще у 2007 році прийняла Білу книгу спорту та супровідний до неї документ План дій «П'єр де Кубертен», які заклали основи європейської спортивної політики

Біла книга спорту стала першою системною ініціативою ЄС з формування європейської спортивної політики. Біла книга спорту визначила напрями зусиль ЄС у сфері фізичної культури і спорту: підвищення суспільної ролі спорту; зміцнення здоров'я населення через рухову активність; активізація волонтерської діяльності; посилення економічного виміру спорту та вільного пересування гравців; боротьба з допінгом, корупцією та відмиванням грошей; контроль за додержанням медіа прав [2].

У Білій книзі спорту також була запроваджена Європейська модель спорту, яка була визначена наступними ключовими характеристиками: ієрархічна організація за пірамідальною структурою від низових до змагань елітного рівня низхідний підхід і участь, члени яких дотримуються організаційних правил і мають можливість обирати керівні органи; принцип підвищення/пониження; «фінансова солідарність», яка полегшує фінансові перекази між різними рівнями та операторами, зокрема від вершини до низу піраміди; опора на добровільну працю; автономія та незалежність спортивних організацій та представницьких органів, керуючись принципами та практикою належного управління.

В 2011 році Європейська Комісія підготувала повідомлення до Європейського парламенту, Ради ЄС, Європейського економічного та соціального комітету та Комітету регіонів «Розвиток європейського виміру в спорті» (далі – Повідомлення). Повідомлення

стало другим важливим програмним документом ЄС у сфері фізичної культури і спорту. В Повідомленні наголошувалось на використанні потенціалу спорту для збільшення робочих місць та покращення можливостей соціальної інтеграції, необхідності приєднання до Антидопінгової конвенції Ради Європи, розробці та впровадженні вимог безпеки для міжнародних спортивних заходів, реалізації рекомендацій ЄС щодо фізичної активності громадян, доступу до спортивних заходів і місць.

Окремий акцент в Повідомленні був зроблений на економічному аспекті спорту, зокрема спортивним асоціаціям було запропоновано створити механізми колективного продажу медіа прав, щоб забезпечити адекватний перерозподіл доходів. Також в Повідомленні була підкреслена значимість охорони прав інтелектуальної власності у сфері спорту, обміну передовим досвідом щодо прозорого та сталого фінансування спорту, моніторингу виконання законодавства про державну допомогу у сфері спорту [3].

З 2011 року програмні документи європейської спортивної політики доповнюються трирічними Робочими планами у сфері спорту, які ухвалюються Радою ЄС. Річні плани зосереджені на ключових напрямках діяльності ЄС в цій сфері та виступають керівним інструментом для співпраці між інституційними та неінституційними органами ЄС, країнами-членами та іншими зацікавленими особами.

Станом на теперішній час чинним є Робочий план на 2022-2024 роки (далі – План), пріоритетами якого є створення спортивних можливостей для всіх поколінь; відновлення та забезпечення кризової стійкості спортивного сектора під час і після пандемії COVID-19; визначення пріоритетності навичок і кваліфікацій у спорті шляхом обміну досвідом, захист доброчесності [4].

Особливий акцент в Плані зроблено на соціально-економічний та екологічний аспекти фізичної культури і спорту. В Плані визначені інструменти забезпечення гендерної рівності у європейському спорті: збільшення частки жінок на керівних і тренерських посадах, сприяння рівним умов для всіх спортсменів, посилення висвітлення жінок-спортсменів у ЗМІ. План передбачає розвиток «зеленого спорту» з урахуванням Європейського кліматичного пакту, з акцентом на інноваціях і цифровізації всіх сфер спортивного сектору.

В 2020 році Рада ЄС ухвалила висновки щодо впливу пандемії COVID-19 на спортивний сектор та запропонувала заходи для його відновлення,

в тому числі шляхом фінансової підтримки сектору через доступні європейські програми та фонди. В 2021 році Європейський Парламент ухвалив резолюцію, в якій підтримав висновок Ради ЄС, наголосивши при цьому, що фінансова допомога спортивному сектору не повинна обмежуватися великими спортивними подіями, вона також має сприяти розвитку масового спорту.

Особливу увагу ЄС приділяє боротьбі з насильством і дискримінацією у спорті. Так завдяки Рішенню Ради ЄС 2007/412/ЖНА був започаткований обмін даними між національними футбольними інформаційними центрами та поліцією та/або спортивними органами про вболівальників високого ризику [5]. Крім того, у 2016 році резолюцією Ради ЄС був затверджений Довідник з рекомендаціями щодо міжнародної поліцейської співпраці та заходів щодо запобігання та контролю насильства та заворушень у зв'язку з футбольними матчами міжнародного масштабу, у яких бере участь принаймні одна країна-член («Посібник ЄС з футболу») [6]. У 2022 році Європейська Комісія оновила угоду про співпрацю з Союзом європейських футбольних асоціацій (попередні редакції були укладені у 2014 та 2018 роках) [7], а також уклала угоду з Європейськими олімпійськими комітетами [8]. Обидві угоди передбачають, в тому числі, низку заходів щодо попередження та боротьби з насильством і дискримінацією під час проведення змагань. З 2016 року Європейська Комісія підтримує Раду Європи у сприянні безпеці під час спортивних заходів (в рамках проєктів ProS4 та ProS4+).

Вагомі наслідки для розвитку європейського спортивного руху і організації діяльності у сфері фізичної культури і спорту мають правові позиції Суду ЄС, які формуються за результатами розгляду окремих справ. Так наприклад, в результаті розгляду у 1995 році справи *Union royale belge des sociétés de football association ASBL v Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA v Jean-Marc Bosman and others and Union des associations européennes de football (UEFA) v Jean-Marc Bosman* було сформульовано «правило Босмана», яке заборонило обмеження на іноземних гравців з країн-членів ЄС у національних лігах і дозволило гравцям з країн-членів ЄС переходити в інший клуб після закінчення контракту без сплати трансферної комісії [9]. В 2005 році завдяки рішенням по справі *Igor Simutenkov v Ministerio de Educación y Cultura and Real Federación Española de Fútbol «правило Босмана»* було поширене на гравців, що походять із країн поза ЄС, але з якими ЄС уклав угоди про поглиблену співпрацю [10].

В 2011 році в рішенні по справі Football Association Premier League Ltd and Others v QC Leisure and Others C-403/08 Суд ЄС висловив низку міркувань щодо природи спортивних подій, які вплинули на подальший розвиток ринку прав інтелектуальної власності у сфері спорту. Зокрема Суд ЄС визначив що футбольні матчі не можуть вважатися інтелектуальними витворами чи творами, а тому не можуть бути захищені авторським правом. Проте Суд ЄС визнав, що спортивні події мають унікальний та оригінальний характер, який може перетворити їх на предмет, який заслуговує на захист. Тому держави-члени мають вирішити, чи надавати такий захист у своїх національних правових системах [11].

Історичне значення для осмислення принципу автономії спортивного руху має прийняте в грудні 2023 року рішення по справі European Superleague Company, в якому ФІФА та УЄФА були визнані такими, що зловживають домінуючим становищем, намагаючись встановити умови щодо доступу потенційних організаторів змагань до ринку.

Розглядаючи справу Суд ЄС відхилив твердження про те, що вона знаходиться поза його юрисдикцією, аргументуючи це тим, що організація міжклубних футбольних змагань та використання медіа прав є господарської діяльністю. У своєму рішенні Суд ЄС постановив, що будь-яка влада над конкуруючими операторами має регулюватися «прозорими, об'єктивними, недискримінаційними та пропорційними» критеріями, щоб усунути конфлікт інтересів з боку спортивних керівних органів [12].

Специфіка європейської спортивної політики також полягає в тому, що вона реалізується і через повноваження ЄС у сферах, пов'язаних із фізичною культурою та спортом, таких як освіта, охорона здоров'я та соціальна згуртованість.

Значимість питання фізичної культури і спорту для двосторонніх відносин України і ЄС визначена в главі 25 «Співробітництво у сфері спорту та фізичної культури» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію). Зокрема, у цій главі передбачено обмін інформацією та гарною практикою за напрямками: фізична культура і спорт через освітню систему у взаємодії з державними установами та недержавними організаціями; заняття спортом та фізична культура як спосіб сприяння здоровому способу життя та загальному процвітанню; підвищення рівня

національної компетенції та вдосконалення системи кваліфікацій у галузі спорту; інтеграція людей з розумовими та фізичними вадами через заняття спортом; боротьба з допінгом; боротьба з договірними матчами; безпека під час великих міжнародних спортивних подій [13].

Положення Угоди про асоціацію доповнюється поступальною транспозицією норм права ЄС в контексті існування поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною і ЄС. Оновлення законодавства України про фізичну культуру і спорт відбувається з урахуванням вимог Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 року № 1861-VI, який, в тому числі, передбачає попередню оцінку відповідності законопроектів міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції (пп.1 та 3 ст. 93) [14].

Однак процес транспозиції норм права ЄС до українського законодавства ускладнений тим, що в правовій системі України немає джерел права які за зовнішньою формою збігаються з джерелами права ЄС на кшталт Білої книги спорту, повідомлень Європейської Комісії, резолюцій Ради ЄС. Системність цієї проблеми підкреслена у висновку щодо проекту Закону України «Про внесення зміни до статті 52 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо уточнення вимог до осіб, які призначаються членами наглядової ради Національної лабораторії антидопінгового контролю», підготовленим Комітетом Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу від 06.02.2023 р. № 8428 [15].

**Висновки.** Аналізуючи вплив ЄС на правовідносини у сфері фізичної культури і спорту можна зробити висновок, що в 1990-ті та 2000-ні роки він відбувався переважно в контексті забезпечення свобод Єдиного європейського ринку. Починаючи з 2009 року ЄС поступально та послідовно нарощую свою присутність в правовому полі фізичної культури і спорту, зокрема шляхом ухвалення різноманітних за формою правових актів щодо запобігання насильству і дискримінації, забезпечення безпеки під час проведення спортивних змагань, боротьби з допінгом, розвитку інклюзивного спорту тощо.

Значна частина норм права ЄС мають дуалістичну (публічно-приватну) природу. Спортивна політика і законодавство ЄС спрямовані як на забезпечення суспільних інтересів, так і на задоволення приватних інтересів у найбільш оптимальний спосіб.

Процес європейської інтеграції призводить до поступальної уніфікації правового регулювання

все нових сфер суспільного буття. Визначальними ознаками такої уніфікації є встановлення системи єдиних норм, обов'язкове застосування цих норм у правовідносинах, введення типових санкцій за їх недотримання. Однак, у правовому регулюванні ЄС фізкультурно-спортивної діяльності поки домінують джерела «м'якого права», і тому на сучасному етапі найбільший потенціал «творення» єдиних та ефективних норм європейського спортивного права має практика Суду ЄС.

Визнаючи потенціал норм спортивного права ЄС для регулювання фізкультурно-спортивної діяльності в Україні, слід визнати, що вони можуть впливати на відповідні правовідносини різними способами. По-перше, вони визначають стратегічні напрями розвитку законодавства України про спорт. По-друге, норми права ЄС, можуть

безпосередньо застосовуватися до правовідносин за участю українських спортсменів-професіоналів, тренерів та інших фахівців, організаторів спортивних заходів, вболівальників, споживачів спортивного медіа контенту в рамках поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі.

Надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС обумовлює значне оновлення законодавства України про спорт з урахуванням *Acquis communautaire*. Це вимагає від українського законодавця, суб'єктів публічного управління фізичною культурною і спортом, інших учасників правовідносин у сфері фізичної культури і спорту усвідомлення юридичної природи та ієрархії норм права ЄС, розуміння співвідношення їх юридичної сили в залежності від форми (джерела) права ЄС.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Консолідовані версії договору про Європейський Союз та договору про функціонування Європейського Союзу. ОJ. С 202, 7.6.2016, р. 1-388. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT> (дата звернення: 12.10.2023).
2. Біла книга – Біла книга про спорт {SEC(2007) 932} {SEC(2007) 934} {SEC(2007) 935} {SEC(2007) 936}. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52007DC0391> (дата звернення: 12.10.2023).
3. Повідомлення Комісії до Європейського парламенту, Ради, Європейського економічного та соціального комітету та Комітету регіонів щодо розвитку європейського виміру у спорті /\* COM/2011/0012 final \*/. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52011DC0012> (дата звернення: 13.10.2022).
4. Резолюція Ради та представників урядів держав-членів, які зустрічаються в рамках Ради, щодо Робочого плану Європейського Союзу зі спорту (1 січня 2021 року – 30 червня 2024 року) 2020/C 419/01. ОJ. С. 419, 4.12.2020, р. 1–11/ URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A42020Y1204%2801%29&qid=1660036593502> (дата звернення: 14.10.2023).
5. Рішення Ради 2007/412/ЈНА від 12 червня 2007 року про внесення змін до Рішення 2002/348/ЈНА щодо безпеки під час футбольних матчів міжнародного масштабу. ОJ. L 155, 15.6.2007, р. 76-77. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32007D0412> (дата звернення: 15.10.2023).
6. Резолюція Ради щодо оновленого довідника з рекомендаціями щодо міжнародного співробітництва поліції та заходів щодо запобігання та контролю насильства та заворушень у зв'язку з футбольними матчами міжнародного масштабу, у яких бере участь принаймні одна держава-член («Посібник ЄС з футболу»). ОJ. С 444, 29.11.2016, р. 1-36. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016G1129%2801%29> (дата звернення: 21.11.2022).
7. Рішення Комісії про ухвалення Угоди про співпрацю між Європейською Комісією та Союзом європейських футбольних асоціацій (UEFA) C(2022) 3721 final. URL: [https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-10/C\\_2022\\_3721\\_1\\_EN\\_annexe\\_acte\\_autonome\\_part1\\_v5\\_0.pdf](https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-10/C_2022_3721_1_EN_annexe_acte_autonome_part1_v5_0.pdf) (дата звернення: 21.11.2023).
8. Рішення Комісії про ухвалення Угоди про співпрацю між Європейською Комісією та Союзом Європейських Олімпійських Комітетів (EOC) C(2022) 257 final. URL: [https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-10/C\\_2022\\_257\\_1\\_EN\\_annexe\\_acte\\_autonome\\_part1\\_v2.pdf](https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-10/C_2022_257_1_EN_annexe_acte_autonome_part1_v2.pdf) (дата звернення: 22.11.2021).
9. Рішення суду від 15 грудня 1995 року. Бельгійський союз футбольної асоціації ASBL проти Жана-Марка Босмана, Royal club liégeois SA проти Жана-Марка Босмана та інших і Союз європейських футбольних асоціацій (UEFA) проти Жана-Марка Босмана. (C-415/93) URL: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-415/93> (дата звернення: 12.10.2023).
10. Рішення Суду (Велика палата) від 12 квітня 2005 р. Ігор Сімутенков проти Міністерства освіти та культури та Королівської федерації футболу Іспанії (C-265/03 – Simutenkov). URL: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-265/03> (дата звернення: 07.12.2023).
11. Рішення Суду (Велика палата) від 4 жовтня 2011 р. Футбольна асоціація Premier League Ltd та інші проти QC Leisure та інші (C-403/08) і Карен Мерфі проти Media Protection Services Ltd (C-429/08). URL: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-403/08&language=en> (дата звернення: 07.12.2023).
12. Рішення Суду (Велика палата) від 21 грудня 2023 р. Компанія Європейської суперліги (C-333/21). URL: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-333/21> (дата звернення: 10. 01.2024).

13. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний договір від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Том 1. Ст. 2125. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011) (дата звернення: 10.01.2024).
14. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 12. Ст. 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 10.01.2024).
15. Висновок щодо проєкту Закону України «Про внесення зміни до статті 52 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" щодо уточнення вимог до осіб, які призначаються членами наглядової ради Національної лабораторії антидопінгового контролю» (реєстр. 8428 від 06.02.2023, н.д. А.Кожем'якін та ін.). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1666240> (дата звернення: 10.01.2024).

#### REFERENCES:

1. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union. OJ. C 202, 7.6.2016, p. 1-388. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT>
2. White Paper – White Paper on Sport {SEC(2007) 932} {SEC(2007) 934} {SEC(2007) 935} {SEC(2007) 936}. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52007DC0391>
3. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Developing the European Dimension in Sport /\* COM/2011/0012 final \*/. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52011DC0012>
4. Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on the European Union Work Plan for Sport (1 January 2021-30 June 2024) 2020/C 419/01. OJ. C. 419, 4.12.2020, p. 1-11. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A42020Y1204%2801%29&qid=1660036593502>
5. Council Decision 2007/412/JHA of 12 June 2007 amending Decision 2002/348/JHA concerning security in connection with football matches with an international dimension. OJ. L 155, 15.6.2007, p. 76-77. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32007D0412>
6. Council Resolution concerning an updated handbook with recommendations for international police cooperation and measures to prevent and control violence and disturbances in connection with football matches with an international dimension, in which at least one Member State is involved ('EU Football Handbook'). OJ. C 444, 29.11.2016, p. 1-36. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016G1129%2801%29>
7. Commission Decision adopting the Arrangement for Cooperation between the European Commission and the Union of European Football Associations (UEFA) C(2022) 3721 final. Retrieved from: [https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-10/C\\_2022\\_3721\\_1\\_EN\\_annexe\\_acte\\_autonome\\_part1\\_v5\\_0.pdf](https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-10/C_2022_3721_1_EN_annexe_acte_autonome_part1_v5_0.pdf)
8. Commission Decision adopting the Arrangement for Cooperation between the European Commission and the Union of European Olympic Committees (EOC) C(2022) 257 final. Retrieved from: [https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-10/C\\_2022\\_257\\_1\\_EN\\_annexe\\_acte\\_autonome\\_part1\\_v2.pdf](https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-10/C_2022_257_1_EN_annexe_acte_autonome_part1_v2.pdf)
9. Judgment of the Court of 15 December 1995. Union royale belge des sociétés de football association ASBL v Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA v Jean-Marc Bosman and others and Union des associations européennes de football (UEFA) v Jean-Marc Bosman. (C-415/93) Retrieved from: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-415/93>
10. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 12 April 2005. Igor Simutenkov v Ministerio de Educación y Cultura and Real Federación Española de Fútbol (C-265/03–Simutenkov). Retrieved from: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-265/03>
11. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 4 October 2011. Football Association Premier League Ltd and Others v QC Leisure and Others (C-403/08) and Karen Murphy v Media Protection Services Ltd (C-429/08). Retrieved from: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-403/08&language=en>
12. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 21 December 2023. European Superleague Company (C-333/21). Retrieved from: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-333/21>
13. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. [Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their member states, of the one part, and Ukraine, of the other part : International agreement dated June 27, 2014]. *Official Herald of Ukraine*. 2014. № 75. Том 1. Ст. 2125. Retrieved from: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011)
14. Закон України "Про Регламент Верховної Ради України [On the Regulations of the Verkhovna Rada of Ukraine: Law of Ukraine dated 10.02.2010. No. 1861-VI]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
15. Висновок щодо проєкту Закону України «Про внесення зміни до статті 52 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" щодо уточнення вимог до осіб, які призначаються членами наглядової ради Національної лабораторії антидопінгового контролю» (реєстр. 8428 від 06.02.2023 р., н.д. А.Кожем'якін та ін.) [Conclusion on the draft Law of Ukraine "On amending Article 52 of the Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports" on clarifying the requirements for persons who are appointed members of the supervisory board of the National Anti-Doping Control Laboratory"]. <https://itd.rada.gov.ua>. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1666240>